

Форманюк Вікторія Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права ЄС та порівняльного правознавства, кандидат
юридичних наук*

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ІНДІЇ, КИТАЮ ТА ЯПОНІЇ

Реформування судової системи у кінці ХХ ст. та на початку ХХІ ст. було зосереджене на вивченні та в певному сенсі запозиченні деяких положень романо-германської та англо-саксонської правової сім'ї. Однак не менший інтерес представляє право тих країн, законодавство та науку яких ми поки не знаємо. Інтерес к судовій системі Індії, Китаю та Японії обумовлений перш за все відсутністю достатньої інформації о праві даних країн.

Досліджуючи судову систему Індії, слід відзначити, що в Індії власна, певним чином унікальна, єдина судова система. Суди застосовують як закони штату, так і федерації.

Судову систему утворюють:

- 1) народні суди;
- 2) суди мунсіфов;
- 3) додаткові суди;
- 4) окружні суди;
- 5) Високий (Вищий) суд штату;
- 6) Верховний суд Індії.

Народні суди - низова ланка судової системи, які розглядають незначні кримінальні та цивільні справи. Вони діють в кварталах міст, невеликих населених пунктах.

Суди мунсіфов. Назва судів збережено від колоніальних часів, коли вищу судову владу здійснювали представники метрополії. Мунсіфами

називають суддів-індусів, які розглядають тільки цивільні справи на невелику суму позову.

Додаткові суди розглядають цивільні справи незалежно від ціни позову, а також апеляційні скарги на рішення мунсіфов.

Окружні суди розглядають апеляції на рішення додаткових суддів і мають у своєму розпорядженні необмеженою юрисдикцією як суди першої інстанції у кримінальних і цивільних справах.

Високий (Вищий) суд штату виступає в якості суду першої інстанції та апеляційного суду. Крім того, здійснює керівництво всіма судами на території штату, а також конституційний контроль.

Верховний суд Індії є вищою судовою інстанцією. Складається з старшого за віком головного судді (голови суду) та 17 суддів. В якості суду першої інстанції він уповноважений розглядати спори між штатами. Крім того, є вищою апеляційною інстанцією у кримінальних і цивільних справах[5, С. 12]. В межах існуючого законодавства видає розпорядження з питань судочинства.

Найважливішою функцією Верховного суду Індії є конституційний контроль. Розглядаючи будь-яку справу, він може тлумачити конституційний закон. Сформульовані їм норми права обов'язкові для всіх судів Індії.

Федеральну судову систему Індії крім Верховного суду Індії утворюють: 1) суди магістратів; 2) суди сесій; 3) апеляційні суди[5, С. 23].

Досліджуючи судову систему Китаю слід відзначити, що правові основи судової системи Китаю визначені в Конституції і в Законі про організацію народних судів (1979 г.)[1, С. 88]. Завданням судів є розгляд кримінальних і цивільних справ, покарання злочинних елементів.

Правосуддя здійснюється загальними та спеціальними судами.

До загальних судів належать:

- 1) Верховний народний суд;
- 2) місцеві народні суди (Вищої, середньої і нижчої ступені).

Спеціальними судами є військові суди.

У КНР не існує адміністративних судів. Їх функції виконують загальні суди.

У сільській місцевості скарги на порушення адміністрацією прав і законних інтересів розглядають органи громадського самоврядування, рішення яких можуть бути оскаржені до суду[2, С. 8].

У 1993 р створено арбітражні комісії і арбітражні суди з трудових спорів, вирішення яких можуть бути оскаржені в народний суд.

Вироки до страти передаються на затвердження Верховного народного суду.

Адміністративне управління судовою системою здійснює Міністерство юстиції, скасоване в 1959 році і відновлене в 1979 році.

В адміністративному районі Сянган (колишній Гонконг - англійська колонія, в 1997 році повернутий під суверенітет Китаю) існує окрема судова система.

Сучасна судова система Японії склалася в 1947-1948 рр. Судову систему Японії утворюють: первинні суди; територіальні суди; вищі суди; Верховний Суд; сімейні суди[3, С 112].

Первинні суди - нижча судова інстанція. До компетенції входить розгляд кримінальних і цивільних справ. Таких судів в Японії налічується близько 600.

Територіальні суди розташовані в кожній префектурі. У них розглядається по першій інстанції основна маса цивільних і кримінальних справ, а також скарги на рішення первинних судів. Справи розглядаються або одноосібно суддею, або колегією з трьох суддів, в залежності від суми позову і тяжкості злочину.

У складі територіальних судів є молодші судді з обмеженою компетенцією.

Вищі суди (їх 8) розташовані в найбільших містах. Вони виступають в якості судів апеляційної інстанції і розглядають в колегіях з трьох суддів скарги на рішення та вироки нижчестоящих судів у цивільних і кримінальних справах. У колегіях з п'яти суддів вони розглядають справи про деякі державні злочини.

Верховний суд очолює судову систему. Він наділений широкими повноваженнями в якості вищої судової інстанції, вищого органу конституційного нагляду та органу керівництва нижчестоящими судами[4, С. 97]. Складається з голови і 14 суддів. Розглядає в якості остаточної інстанції скарги на судові акти нижчестоящих судів. До розгляду приймаються лише скарги з питань права, а не по оцінці фактичних обставин справи. У повному складі суду розглядаються скарги на неконституційність законодавчих актів.

Сімейні суди є судами спеціальної юрисдикції. Вони є судами того ж рівня, що і територіальні суди і створюються в тих же містах. Їм підсудні справи про розподіл майна між подружжям, про спадщині, про правопорушення неповнолітніх. справи розглядаються одноосібно суддею і лише в деяких випадках колегією з трьох суддів.

Таким чином, підводячи підсумки слід відзначити, що судові системи Індії, Китаю та Японії маю доволі примітні особливості. Ці особливості в стані показати українським юристам напрямок розвитку української судової системи, які виявились нами не замічені в ході постійних спроб запозичення правових інститутів, що були створені зовсім в інших умовах та мають призначення регулювати відносини у суспільстві, що має зовсім інший соціальний та правовий досвід.

Список використаної літератури:

1. Бибило В.Н. Судебные системы зарубежных стран / В.Н. Бибило. – Минск: Право и экономика, 2013. – 100 с.

2. Гражданский процессуальный кодекс КНР: пер. с кит./ под ред. С.А. Халатова. – М.: Инфортропик Медиа, 2014. – 144 с.
3. Мишина Е.А. Реформы системы правосудия в Японии / Е.А. Мишина // Право. – 2011. - № 3. – С. 112-119.
4. Руденко В.Н. Система смешанных судов в Японии / В.Н. Руденко // Государство и право. –2010. - № 1. – С.95-102.
5. Рябикин В.И. Система гражданских судов Индии: учебное пособие. / В.И. Рябикин. – М.: Изд-во дружбы народов, 1986. – 41 с.